

LJUBEZENSKA ZGODBA

Marijan Kramberger

NEKAKO OB TEM ČASU SE JIMA JE PONUDILA PRILIKA, da skočita za konec sezone hitro še malo na morje, ker ji je znanec preskrbel dve mesti v mednarodnem študentskem centru, ki je bil slučajno že tako zgodaj, v začetku septembra, deloma prost. Andrej je našel seveda tisoč razlogov, zakaj to nikakor ne bi bilo pametno, in je na vse njeno prepričevanje, če sploh ve, kakšna imenitna stvar je to in da ponavadi sploh ne prideš zraven, trmasto odgovarjal, da je že prehladno, da ne bo za kopanje in sploh da že zaradi izpitov nima časa za takšne dodatne počitnice. Nazadnje se je naveličala njegovih prozornih izgovorov in rekla, dobro, kakor hoče, bo šla pa sama, družbe ji tam doli prav gotovo ne bo manjkalo, nato si je kajpada naglo premislil in šel z njo. In izkazalo se je, da je bilo vse skupaj celo še bolj vznemirljivo prijetno, kot je sama pričakovala. Res, to je bilo življenje zanjo, v nekaj dneh je sklenila cel kup sijajnih poznanstev in se popolnoma živela in udomačila, in seveda je tudi ona zbudila precej pozornosti, kmalu jo je obkrožala kopica moških, ki so si bolj ali manj očitno prizadevali napraviti nanjo čim ugodnejši vtis, in presenečena je ugotovila, da se še sama ni zavedala, kako zelo je že pogrešala to doživetje, da je kos svoji socialni poziciji, ta občutek sigurnosti in zanesljivosti obvladovanja položaja, ki jo je šele prav spodbudil, da se je resnično do kraja razživela in zablestela — saj jo je tisto nenehno brezplodno diskutiranje z Andrejem dejansko že čisto zamorilo in zatrlo ves njen prirojeni optimizem! Andrej seveda ni mogel biti preveč navdušen nad takšnim razvojem dogodkov, prav očitno se je videlo, kako se je čutil poleg njenih spremljevalcev izgubljenega in nepotrebne in se nikakor ni znal vključiti v družbo, zatopljen v kdove kakšna mračna premišljevanja se je držal ob strani kje blizu nje in priložnostno ponujal okrog svoj stari obrabljeni cinizem ali pa še rajši vztrajno zaničljivo molčal; kadar pa jo je za hip dobil samo zase, je jasno takoj začel kaj štenkariti. Vendar je bila na srečo preveč zaposlena, da bi se bila utegnila zmeniti zanj, brigalo jo je njegovo čudaštvo, in zakaj bi se ji pravzaprav tudi naj smilil? je imel on kaj ozirov do nje? Prav mu je bilo, to je bila vsaj priložnost, da mu enkrat čisto demonstrativno dokaže svojo neodvisnost, naj le gleda in vidi, koliko pomeni drugim, mogoče ga bo to izučilo, da se bo spametoval!

Stvar se je naglo poslabšala, ko je začel eden teh novih znancev čisto neprikrito kazati zanimanje zanjo in se vztrajno vrteti okrog nje

z nekakšno razorožujočo samoumevnostjo, ki je nehote bila videti iz-
zivalna, čeravno nista imela prav nič prepovedanega med sabo in če-
ravno je Andrej zaman razburjeno nekaj sumil in vohljal; vendar je
polagoma samo od sebe prišlo tako, da sta skoraj ves čas tičala skupaj
in se zabavala, kot bi njega sploh ne bilo. Tomaž, njen novi prijatelj,
je bil že sam po sebi nenavadno simpatičen človek, po vseh teh zdrabah
z Andrejem pa je moral še posebej učinkovati nanjo kot pravo razo-
detje preprostega in nezapletenega tovarištva, in prvič se je ob njem
na trenutke zalotila pri občutku, da ji je nekako topo in nedoločno žal,
ker se mora ozirati na svoje zavestne odločitve in sklepe in se ne more
zblížati z njim čez neko prijateljsko mejo, ko je razločno čutila, da bi
jo bil on kadarkoli pripravljen prestopiti in da je pravzaprav že rahlo
razočaran, ker mu noče odgovarjati na tozadevna vabila in namige. In
če ga zaradi tega izgubi? Toda spet, kako najti pravo mero in mu ne
dovoliti preveč? Sploh še, ko ji je bilo takšno taktiziranje in spreneve-
danje iz dna srca zoprno in tuje! Vse skupaj ji je začinjało bolj in bolj
iti na živce, saj so jo že povsod spremljale te preklete komplikacije!,
potem pa je nekoč, še pred koncem njunega prvega tedna na morju,
zvečer na običajnem plesu vsa zasopla prišla s Tomažem in drugimi
s plesišča ter se čisto slučajno ozrla po Andreju zraven sebe, ki si je
naslonjen na mizo mrko podpiral glavo in vrtel in obračal prazni ko-
zarec v desnici, in se nenadoma zavedela, da se pravzaprav že ves večer
vztrajno naliva s pijačo in da je sploh čudno drugačen kot sicer.

Mimogrede mu je rekla: »Daj no, ne pij toliko«, pa jo je od strani
ošinil z nekakšnim težkim in zahrbtno prebrisanim pogledom in začel
naglas razpravljati sam s sabo: »Kaj pa naj počnem. Saj mi nič dru-
gega ne preostane, ko pa si tako zavzeta s svojimi večnimi dolžnostmi in
prijaznostmi do vseh mogočih tipov tu. Saj ti že ves čas ne pustijo niti
minute časa zame.« Res, samo da ga je nekaj trenutkov gledala ali po-
slušala, takoj se je nezmotljivo vse uprlo v njej od ogorčenja nad tem,
kako ji je zagrizeno poskušal skaliti veselje in jo okužiti s svojim mrač-
nim razpoloženjem, kako se je kot pijavka prilepljal nanjo in jo z vso
silo vlekel nazaj v njun črni krog. Iskala je besed za svojo nevoljo,
vendar jo je prehitel z novim zlobnim prebliskom svojih zamotnjenih
oči, ob katerem je razločno začutila v sebi zbodljaj prav telesnega od-
pora in gnusa, naslonil roko na mizo in po sili s prepirljivim glasom
nadaljeval: »Čuješ? kaj me zdaj tako neumno gledaš, ne vidiš, da zane-
marjaš svoje družabne obveznosti! Kaj bo pa tvoj Tomaž rekel, če se
boš toliko ukvarjala z mano, saj bo nazadnje še ljubosumen name!« Kar
videlo se mu je, kako se ob svojih besedah postopoma sam razgreva in
se umetno podžiga k nekakšni mrzli hysteriji, ki je nihče ne bi pričā-

koval od njega in ki je zato učinkovala čudno tuje in nenaravno: bil je že toliko glasen, da so se ljudje začeli ozirati. »Konec koncev so pa vendar neka pravila vljudnosti in olike, ne, ne moreš kar tako ignorirati vseh teh svojih prijateljev in se obnašati, ko da sva sama na svetu, glej jo! To bi pa že morala vedeti, kaj gre in kaj ne gre!«

Medtem je njuna družba skoraj slišno utihnila in začela nelagodno prisluškovati: ena od žensk se je zvita vase neumno hihitala v pest. Čutila je, kako jo je čez in čez oblivala odvratnost do njega kot nekak nezadržen slap hladu in čudne notranje naježenosti — torej je bilo že spet tako daleč? je že spet pozabil, kar je obljubil? »Pojdi no nekam, prekleti osel hudičev,« je razločno in jasno vrgla v tišino, no, prav, kot želi, kakor hoče, »saj pa se ti res lahko že vsi smeji!«

»A tako?«

»Pa jasno, ne veš, kakšno smešno figuro delaš iz sebe s tem svojim idiotskim obnašanjem! Sicer pa, kaj me briga, delaj, kar hočeš, ampak z mano že ne boš takole pometal, to ti povem!«

»Dobro, človek, pa ti je kaj napravila?« se je oglasil Tomaž, ki je sedel poleg nje na drugi strani.

Andrej ga je kar čeznjo premeril z nekakšnim zveseljenim in mračno zadovoljnim pogledom in trenutek pomolčal, kot bi se hotel do kraja napasti ob užitku, ki se je očitno skrival zanj v tej situaciji, potem pa je počasi in premišljeno rekel: »Ti pa kar zapri svoj umazani gobec.«

»Pa kaj si nor? Kaj ko bi rajši ti malo bolj pazil na svojega, lahko kam tresneš z njim!« »Tomaža pa kar nič ne mešaj v to, ti reva ti pijana,« je dodala ona.

»A res? A tako torej!«

»Čakajte malo, ne boste se zdaj skregali! Veš kaj, Andrej, brez zamere, ampak zadnji čas se mi pa zdi, da ga res že malo preveč lomiš,« se je vmešal nekdo od poslušalcev.

Andrej se je z isto izzivalno počasnostjo obrnil k njemu. »Beži, beži, ti mi boš ravno pridige delil, nič boljši nisi od drugih. Ko da vas ne poznam in ne vem, da vsi po vrsti držite s Tomažem! Saj bi vsi radi isto kot on, če bi le mogli. Mislite, da nisem opazil, da ste zmenjeni, kako se boste delali norca iz mene in se mi za hrbtom režali, z njima vred? Ne imejte me vendar za takega bedaka!«

»Poslušaj, ti,« je začela, »pa kakšno govorjenje je to? Kaj si ti pravzaprav predstavljaš? Kaj si se ga zato nažrl, da boš zdaj pred vsemi nesramen do mene in do drugih?«

»No, kar naprej, kar nadaljuj! Le izgovarjaj jih, saj pa moraš braniti svojega bodočega ljubčka!« »Kar pogledjte se, kako ste zdajle vsi kot

eden proti meni! Kot nalašč za fotografijo bi bilo, kako me strupeno prebadate z očmi! Če bi bili pogledi noži —

»Si slišal, prekleti idiot, ali nisi slišal? Kaj pa misliš, kdo sem, da se boš tako obnašal pred mano, ti kreten ti, slaboumni, predrzni! Si boš moral pa že poiskati drugo, ki bo tako nora, da si bo pustila kar javno na glavo srati, meni ne boš! Zapomni si, kar ti pravim!« Pri zadnjih besedah je pograbila torbico, vstala in šla, ker ni mogla več gledati, kako se je tam razprezal s svojim bolnim in pomilovanja vrednim izzivanjem, in ker mu niti ni imelo smisla delati uslugo in sodelovati v njegovi pijanski ekshibiciji; ampak to je bilo res zadnjikrat, si je prisegala, kakor hoče, ali — ali, tako je ne bo več sramotil.

Ko je gori v paviljonu, kjer sta imela sobo, preklinjaje metala obleko s sebe, se je nenadoma pojavil za njo, obstal pri vratih in jo znova začel pijano meriti. »Niti za trenutek mi ne pustiš, da bi pozabila na tvoje idiotske kozlarije,« je vsa besna povzela prekinjeno nit, ne da bi se bila ozrla od svojega opravila, »brž ko se začnem malo boljše zabavati, takoj me moraš spomniti na to in me znova spraviti v slabo voljo. Ko da si se zaklel, da mi boš zagrenil s tem celo življenje, vsako uro in minuto.« »In zdaj ti že vse nesramnosti, ki si si jih dovolil z mano med štirimi očmi, niso več zadosti, kaj, zdaj me boš začel že kar pred vsemi žaliti in zmerjati, ko veš, da tega zaboga ne trpim!« »No ja, saj pravzaprav bi že davno morala pričakovati kaj takega, če bi le bolj pazila, kaj se ti mota po glavi! Ker pa se ti nisem takoj odločno in brez popuščenja postavila po robu, si si začel dovoljevati vedno več! Ampak prepričan bodi, zdaj se bo to nehalo. To je bila zadnja scena, ki si mi jo napravil. Si slišal?« je ponovila, medtem ko je lezla pod odejo. »Zapomni si to!«

Nazadnje se je zganil in si začel odvezovati kravato. »Seveda, po tvoje bi moral vse skupaj mirno gledati in pustiti, da me ima že vsak pritepenec javno za norca s tabo. To bi ti ugajalo, kaj? Če nič drugega, bi se lahko zavedala, da si tu na moje stroške. A sem ti plačal te počitnice zato, da bom imel čast opazovati, kako boš kar pred vsemi letala za drugim in se mu čisto očitno metala v naročje?«

»A tako, ti hudič,« se je prevalila v postelji in ga ošinila z besnim pogledom, »a plačal si mi, a to mi boš že spet očital? No, dobro, da vem! Sicer pa, prav mi je, kaj pa sem tako neumna, zdaj bi te pa že morala poznati in vedeti, kakšen si. Kaj pa sploh še grem in se spustim s tabo v kaj takega!«

»Odkar poznaš tega človeka, samo še lajaš name. Kadar se namreč sploh spomniš, da sem še tu, da me na žalost še ni hudič vzel. Saj prav zažariš, če ga zagledaš, in če dalj časa bulji vate, dobiš kar meglene

oči. A to zate mogoče še vedno niso dovolj očitni znaki? Kdaj si bila z mano zadnjič taka, kaj? Boš kje trdila, da nimaš niti pojma, kaj bi lahko vse to pomenilo, a ne, in da se še vedno ne zavedaš nobene krivde! No ja, saj bi bilo tebi podobno!«

Po zvoku njegovih besed je ugotavljala, da se je med slačenjem približal njeni postelji, vendar se ni hotela ozreti. »Saj se že skoraj ne spomnim več, kdaj sva zadnjikrat spala skupaj,« je nadaljeval s svojim čudno spremenjenim, prikrito drgetajočim in raskavim glasom. »Odkar sva tu, vsega enkrat, pa še to takoj prvi večer. Sicer pa je že precej časa podobno. Razvija spolno aktivnost dveh šestdesetletnih starčkov, in menda veš, kdo od naju je kriv, da je tako. Najbrž boš rekla, da je to že spet nov dokaz tvoje silne ljubezni do mene, kaj, da mi tako prizanašaš? Skrbiš, da se ne bi preveč izčrpal, a ne?«

Nenadoma pa je začutila, kako se je njena postelja pri kraju ugreznila pod njegovo težo, pograbil jo je za rame in jo poskušal obrniti k sebi, in obenem ga je slišala govoriti nekaj kakor: »Daj, pridi, to bo bolj pametno, kot da se samo prepirava«. Po prvem presenečenju je skoraj brez sape od ogorčenja divje odrinila njegovo roko in ga z vsemi štirimi sunila od sebe, da se je komaj ujel na robu postelje, ter se zadrila nanj: »Pa kaj si res že čisto usekan, so se ti možgani skisali, da začneš prav danes siliti vame? A zdaj me boš torej najprej ves dan zmerjal pred ljudmi in delal z mano kot z najslabšim psom, ko sem še posebej pazila, da ti ja ne bi dala nobenega povoda za očitke, ker poznam tvojo bolešno ljubosumnost, zvečer boš pa meni nič tebi nič lezel k meni pod odejo, ko da se to samo po sebi razume ali kaj, in jaz naj bi ti držala tja, ko da se dejansko ni zgodilo pod milim nebom nič posebnega in ko da je vse v najlepšem redu, kar počneš z mano, ti prekleti pokvarjenec, ti izprijeni, perverzni, zdaj mi je pa že dovolj teh tvojih ostudnih navad in zahtev! Pa kaj, kaže, da se znaš sploh samo še tako spolno zadovoljiti in da brez tega zate ni več pravega užitka, če me prej temeljito ne osramotiš in ne ponižaš, ali kako? Saj to je res že popolnoma blazno!«

»Dobro, daj mi dokaz, da nimam prav. Pravico imam do dokaza, pridi —«

»Pusti me, hudič — kaj, o kakšnem dokazu se ti spet blede?«

»Že veš, kaj mislim, nikar se ne sprenevedaj. S tem mi boš najlepše dokazala, da nimaš ničesar z njim in z vsemi drugimi. S tem me boš najbolj učinkovito postavila na laž.«

»No, če se tebi ni nekaj zafeceljalo v glavi, potem pa res ne vem! Pa kaj, a čisto resno pričakuješ, da se bom ustrašila te tvoje shizofrenične logike in te vsa trda od strahu pustila k sebi, samo da bi nehal

mahati nad mano s svojimi, iz trte izvitimi obdolžitvami? Pojdi no k zdravniku, bedak neumni, in si daj od njega potrditi, da nisi več pri pravi, če že meni ne verjameš!»

»Torej je le res. Se nisem zmotil.«

»Kaj naj bi bilo res?«

»Sta že imela nekaj med sabo, a ne? Sta že našla priložnost, da sta me preslepila. Sta že zmenjena!«

»Pa dobro, hudiča, izbij si že to iz svoje preklete trmaste betice, ne boš me več gnjavil s svojim večnim sumničenjem! Zdaj pa je enkrat konec z vsemi temi bedarijami, razumeš? Zdaj boš prenehal s tem, in sicer enkrat za vselej! Niti besedice mi ne boš več znil, da veš! In dokler se ne bom zares prepričala, da si se odvadil svoje preklete nesramnosti, tako dolgo ne boš ničesar opravil pri meni, zapiši si to nekam! To je pa moj dokaz, tega imam pa jaz pravico zahtevati, saj drugače mi bo zrasla tvoja brezobzirnost res še čez glavo!«

»A tako torej!« Ob njenih zadnjih besedah je ves zaripnil v obraz. »A te je že naščuval proti meni, kaj? Te je že prepričal, da se ti ni treba več pretvarjati pred mano, ti vlačuga ti, vlačugasta, no, le čakaj, jaz ti bom že pokazal!« se je znova vrgel po njej.

»Pusti me, prekleti prasec umazani, slišiš?« ga je sprejela. »zgini z moje postelje, nočem tega, ne boš me danes, po vsem tem, zanalašč ne, kar misli si takega osla,« je sopihala in se ga srdito otepala, on pa je vlekel odejo z nje in z glasom, spačnim od napora, ponavljal: »Seveda, to bi ti bilo všeč, verjamem, da bi se hranila za svojega novega ljubčka, jaz pa bi te naj še naprej prevažal okrog in plačeval in z dolgim nosom gledal zraven, kaj, a to bi hotela, ti mrha ti predrzna, boš šla sem? boš pustila?« Zdelo se ji je, da bo eksplodirala od besa, pa saj to ni moglo biti res, saj to je bilo kot v sanjah, krčevito mu je zasajala nohte v kožo, praskala in ga odtrajala od sebe ter mu enako pridušeno in zagrizeno odgovarjala: »Ne, si slišal, ne! Pusti me, hudič nori, zgini s svojimi umazanimi parklji, ti surovina, ničesar ne dobiš več od mene, dobro, da si se končno izdal, prekleti idiot, zdaj bom vsaj vedela, spusti me, slišiš?« »Bi rada naredila cunjo iz mene, kaj, bi mi rada vzela moškost in me pred vsemi onemogočila, to bi ji bilo všeč, vlačugi, pa ja, to bi ji ugajalo, da bi me stisnila kot limono in me zavrgla in me pohodila kot črva in me združnila, da bi se ji zvijal pod peto, a to bi rada dosegla, kaj? To že ves čas poskušaš,« je hropel, da jo je resno začel obhajati strah njegovega, komaj še razumljivega glasu, pa saj je kazalo, da je čisto podivjal, saj je imel pravi napad pobesnele kreaturne agresivnosti, »prekleti psihopat, saj spadaš v norišnico, ti seksualni manijak, saj to je čista blaznost, našel si se ga kot živina, takoj me spusti, gnusoba

pijana, ne dotakni se me, če ne začnem kričati, da bo vse naselje priletelo skupaj, si slišal, ti svinja, še sekundo, pa zavpijem,« »pa me ne boš, da veš, ne boš me, ti bom že pokazal, na, kar kriči,« ji je zatisnil z roko usta in ji poskušal razkleniti kolena, »kar premetavaj se, ne boš se me otresla, dobil te bom, ti cipa, moram te dobiti, dobro veš, da te moram imeti, veš, da ne morem brez tega, le brečaj, ne bom se ti pustil, prišel bom v tvojo umazano, smrdljivo luknjo, a vsem bi bila na razpolago, kaj, samo meni ne, tako, vidiš, si videla, tu te imam, au, pa kaj si nora, spusti me, hudič, asss,« mu je kar zažvižgala sapa skozi zobe in se je ves zvil, »o ti prekleta psica ti, popadljiva!«

Medtem se ji je namreč, ker zaradi njunega vnetega prerivanja in otepanja ni mogel tako paziti, posrečilo, da je vsaj nekoliko izmahnila usta izpod njegove roke, in nenadoma so se ji znašli med zobmi nekakšni koščeni členki, v katere se je brez pomisleka zagrizla z vso ihto, ki se je med tem nesramnim poskusom posilstva nakopičila v njej. Morala ga je kar globoko, ker mu je v hipu izpuhtela vsa njegova pijanska norost, spustil jo je, kot bi se bil opekel, in samo še krčevito zadržujoč sapo stiskal in pestoval ranjeno roko ter se pri tem v taktu rahlo pozibaval na njej od bolečine. Izkoristila je priliko in se ga popolnoma otresla, on pa tega še opazil ni, edinole pest si je zanesel v usta in sesal iz rane kri. Nato se je skobacal pokonci in si začel pozorno ogledovati svoje prste od blizu: zdaj se mu je natrgana koža še hitreje temno rdeče obarvala, in pri tem je kar pobledel, oči pa so se mu čisto zalile s solzami. »A tako,« je sopesl, »a kar do kosti bi me, ti podlasica, a takšna si torej! Se pravi, da sem uganil, a ne? Zakaj bi se drugače s takšno sveto vnemo čuvala za onega! Je vse res, sta me že, kaj!« »Tako, kar poskusi se me še enkrat dotakniti!«

Potem ga je še dolgo slišala, kako si je izpiral rano z vodo in si jo obvezoval ter se nekaj pogovarjal sam s sabo: nazadnje se je vendarle spravil v posteljo in ugasnil luč. Takrat je sama vstala, stopila k umivalniku in se za silo umila in uredila. Nato je znova legla in se brez uspeha trudila pomiriti. Čez čas je skozi okno zaslišala oddaljene zvoke godbe iz restavracije in obenem jo je v nohtu pričela kljuvati bolečina, verjetno si ga je morala nalomiti med njuno rokoborbo — mogoče se ji je zataknil za njegovo srajco ali kaj takega — prekleti grobijan nasilni pijani! ne, tu se je pa res že vse nehalo, to je bila pa zadnja kaplja, tega si ni smela dovoliti, za to se je pa le zdela sama sebi predobra — ne, zdaj je bilo pa vsega konec, nobenega opravka ni hotela več imeti z njim!

Polagoma je zavladala v naselju tišina: strmela je v lise svetlobe na stropu in skušala izklopiti možgane in zaspati, čez celo večnost pa

je že napol v dremežu zaslišala, kako se je Andrej v temi dvignil v postelji na komolec in začel: »Barbara! Barbara, me slišiš? Saj vem, da še ne spiš, Barbara!« Prižgal je luč na posteljni omariči, res, že prej je čula, kako je nekaj vzdihoval in se premetaval, ter z užaloščenim in jokavim glasom nadaljeval: »Moj bog, Barbara, kaj sva naredila?« Aha, zdaj je torej obrnil ploščo na drugo stran! No, nje že ni mogel z ničimer več presenetiti. »Nikar ne začniva tako, Barbara, to se ne more dobro končati. Vse si lahko prerečeva, tako nizko pa ne bi smela pasti. Nekaj pa nama mora ostati sveto. Navsezadnje so neke meje — slišiš, Barbara? Prosim te, nikar mi ne stori tega. Vse drugo, samo tega ne. Zmerjaj me, kolikor hočeš, zanemarjaj me, imej, če hočeš, druge poleg mene, samo ne tako, to ni fer, tega si nisem zaslužil, tega ne prenesem, to je preveč strašno, Barbara —«

Nazadnje ni mogla več vzdržati, kaj je res niti zdaj ne bo prenehal moriti, obrnila je glavo k njemu in ga besno prekinila: »Pa pusti me že vendar, idiot hudičev, ne vidiš, da sem že tako vsa divja, me hočeš na vsak način še bolj razkuriti? Pusti me vraga že enkrat spati in daj mir!«

Zjutraj, ko se je trudila čim tiše zložiti stvari v kovček in potovalko, se je na vsem lepem sunkoma pognal kvišku iz spanja in nekaj časa brez razumevanja buljil vanjo in v njeno početje s preplašenimi, široko razprtimi očmi. Ona ga je preprosto ignorirala. Nazadnje je z obloženim in hripavim glasom vprašal: »Barbara, kaj res odhajaš? Greš res domov?«

Skomignila je z rameni. »Si slep, da ne vidiš?«

»Nikar mi ne stori tega, Barbara —«

»Pa še kaj, kar zanesi se, prav to bom naredila, do sem gor sem te sita! Niti eno uro ne ostanem več tu na tvoj račun, zato da bom morala potem poslušati takšnele nesramne očitke in dopustiti tvojo pijansko nasilnost, kaj? Pa saj nisem nora! Raje pa že grem, ko da bi to prenašala! Saj si boš še res kje začel domišljati, da sem se ti, ne vem, prodala ali kaj, da si me enkrat za vselej kupil in da zdaj lahko delaš z mano kot s cunjo! Grem, in sicer zdaj takoj, s prvim avtobusom, to se mora preprosto nehati in konec!«

»Daj no, ne hodi, Barbara, prosim te vendar, ostani. Dobro, saj razumem, da si jezna name, saj imaš tudi dovolj vzroka za to, priznam, ker sem res šel predaleč in ker po vsem, kar se je zgodilo včeraj zvečer, ne bi bil smel tega zahtevati od tebe. Saj vem, da te moram skesano prositi za odpuščanje — poskusi mi oprostiti, Barbara, saj če boš hotela, bo šlo? Res, popolnoma po pravici si užaljena in nimam se kaj pritoževati zaradi tega,« je dvignil z robcem povito roko, »saj sem samo

dobil, kar sem iskal. Ampak a se ti ne zdi, da je to dovolj, da sva si s tem bot? Me moraš res še huje kaznovati?»

»Lepo te prosim, prihrani si svoje licemersko opravičevanje in prizanesi mi z njim, ker sem se trdno odločila in ker ne boš ničesar več predruglačil, zastonj se trudiš. Samo zoprni si mi s tem svojim emravim slinjenjem in prilizovanjem.«

Z naporom je požrl nekakšno kepo v ustih in pokimal. »Vem, zdaj si preveč ogorčena, da bi lahko mirno govorila z menoj. Saj ti tega niti nimam pravice zameriti, po vsem, kar sem ti včeraj storil. Ne moreš si misliti, kako mi je hudo zaradi tega, kako se kesam in si očitam. Pa saj je meni samemu uganka, kako sem mogel tako podivjati, kaj me je obsedlo, ko veš, da ponavadi sploh nisem tak, tudi če malce več popijem, ne, zaboga. Popolnoma sem izgubil glavo. Ne razumem, kaj je zadnji čas z mano. Res, dejansko sem že ves iz sebe zaradi teh stalnih nesporazumov s teboj. Saj od samega obupa ne vem več, kaj delam in kaj govorim. Kaj bo z nama, Barbara? Se ti kdaj to vprašaš? Si že kdaj pomislila na to? Pa te nič ni zazeblo zraven?«

»Kaj bi bilo, konec je, to je vse, tu se pa res ni več kaj spraševati.«

Kot bi ga nekaj pičilo, je planil iz postelje in v paniki začel metati obleko nase. »Nikar, Barbara, ne reci tega, prosim te, ne govori tako. Saj zdaj vem, zdaj mi je jasno, da se nič ne da doseči na silo in z jezo. Te lekcije prav gotovo ne bom pozabil, to si lahko misliš. Verjemi mi torej, da ne govorim tjavendan, če ti zagotavljam, da se te nikoli več ne bom dotaknil proti tvoji volji. Ostani in me preizkusi, pa boš videla.«

»Kako, a da bi ti naj bila vsa v čudu hvaležna za nekaj, kar se samo po sebi razume? No, moram pa že reči, da mi je prekleto malo do takega preizkušanja.« Medtem je bil kovček poln, zaprla ga je in ga zaklenila ter še enkrat pogledala po sobi, če ni morda česa pozabila, nato pa se sklonila, da bi pobrala še torbo in šla: vendar jo je prehitel, tako da je zadela že na njegovo roko na ročaju, dvignil je potovalko in ji jo skušal iztrgati, vlekkel in hlastno govoril: »Barbara, nikar me pred vsemi ne onemogoči, rotim te, ostani« in podobno. »Izpusti, slišiš, ti prekleti idiot.« mu je histerično grozila, »ne dotikaj se me več!« »Dobro, če je tako, grem pa še jaz, greva pa skupaj, daj mi potovalko, da jo odnesem v avto.« »hvala, prav nič ne potrebujem tvojega avta, da mi ga boš potem naprej metal, kar sam se prevažaj z njim.« »daj no, Barbara, menda ja ne boš naredila ljudem še ene podobne predstave, a ni najbolj pametno, če greva oba obenem,« »ne, ne grem s teboj, hudič trmast, nisi slišal, nobena oprava nočem več imeti s teboj in s tvojo koreto« — tako in podobno sta še nekaj časa debatirala in vlekla tisto torbo sem in tja, dokler se ni njej zazdelo vse skupaj preneumno in je brez besede po-

pustila prijem. Pobral je še kovček in stekel z obema kosoma prtljage iz sobe ter vpil čez ramo: »Samo pet minut, takoj bom tudi jaz pripravljen!« Skomignila je z rameni, s tem že ne bo ničesar spremenil; in vso pot ni spregovorila z njim niti besedice.

V Ljubljani jo je potem naslednje dni kar naprej obletaval in vztrajno tekal za njo, jo iskal na domu in ji telefoniral, nadležen kot podrepna muha se ji je brez sramu vsiljeval na vsakem koraku, ki ga je naredila, ter jo malone na kolenih rotil in prosjačil, da bi preklicala svojo odločitev in mu vsaj od časa do časa dovolila biti malo z njo; saj ne zahteva mnogo, ne bo ji nadležen, vse bo izpolnil, kar bo hotela od njega, in ničesar ji ne bo več očital, res, odslej bo popolnoma drugačen, lahko ji slovesno obljubi, da mu ne bo prišla žal beseda z jezika, pa če bi se še tako nalašč poigravala z njegovo potrpežljivostjo; naj se zabava z drugimi, kolikor ji srce poželi, naj se v božjem imenu spogleduje z njimi, če že ne more brez tega, samo naj ga čisto ne pusti.

»A, seveda, zdaj bi ti bila spet dobra takšna, kot sem, kaj, zdaj bi predel okrog mene kot maček in mi vse mogoče obljubljal, verjamem! Samo povem ti, še v sanjah mi ne pride na misel, da bi ti znova nasedla, sem ti že dovoljkrat, najlepša hvala za tvoje komedijantske spreobrnitve!«

»Resno mislim, Barbara. Ne poznaš me še, če kaj sklenem, to tudi držim.«

»O, še predobro te poznam in natančno vem, da so vse skupaj prazne čenče kot še vsakokrat do zdaj. S čim mi boš neki dokazal in me prepričal, da misliš resno?«

»Saj ti pravim, preizkusi me, pa boš videla. Ne bom ti rekel niti besedice, pa če bi jih imela sto.«

»A tako! A da mi vseeno ne boš nič rekel! In ti mi z najbolj resnim obrazom zatrjuješ, kako si se baje poboljšal — no, da se ti ne smejim! Kar poglej se, kako še zmerom vztrajno goniš svoje in misliš o meni ravno tako nesramno žaljivo kot prej! Niti za las se nisi spremenil in se tudi ne boš, pa če bi mi tisočkrat obljubil in se še toliko zaklinjal pred mano in mi z najbolj svečanimi besedami prisegal, je vse bob ob steno!«

»Čakaj, Barbara, pa saj nisem tako mislil, saj ne trdim, da si jih kje res imela, bog ne daj, ali da jih boš — hotel sem reči samo, da me, tudi če bi slučajno bila taka, da bi jih imela, ne bi več motilo.«

»A bi ti bilo vseeno? No, vedno lepše!«

»Moj bog, kaj me moraš toliko mučiti? Veš, da mi ne bi bilo vseeno, peklenske muke bi trpel, ampak moral bi se sprijazniti s tem in biti tiho, ne bi imeli druge izbire. Res je, dolgo sem bil lahkomišeln in sem te včasih dobesedno odganjal od sebe. Saj danes pravzaprav sam več

ne razumem, kako sem mogel biti tako blazno predrzen. Naravnost samomorilsko sem se igral z usodo in izzival tvojo naklonjenost. Zdaj vem, da si tega ne morem privoščiti, preveč nujno te potrebujem, zdaj sem dobil nauk, enkrat za vselej. Ne boj se, zaleglo je, dosegla si, kar si hotela. To je brezpogojna kapitulacija, na vse sem pripravljen pristati. Verjemi mi, popolnoma odveč je, da si še naprej tako trda z menoj —

»A zdaj torej veš, bedak neumni, kaj si napravil, zdaj, ko je prepozno, si se domislil tega, kar bi ti moralo biti od prvega dne dalje jasno! Pa koliko sem ti govorila, koliko sem ti zlepa dopovedovala in te ves čas opozarjala, ti pa nič, ne, moral si vse pokvariti in razdreti! A zdaj, ko se ti je končno res posrečilo, da si mi do kraja priskutil življenje s tabo, zdaj pa torej to, zdaj boš začel pa stokati in obžalovati, kar si storil, in se tolči po glavi, prekleti čudak — kako naj ne bom divja pri tvojem idiotsko protislovnem in nelogičnem obnašanju?«

»Res je, dolgo sem potreboval, da se mi je posvetilo. Zato pa bo zdaj tembolj zanesljivo držalo, samo daj mi priložnost, da ti to dokažem. Poskusiva še enkrat od začetka, Barbara. Boš videla, ne bo ti žal.«

In polagoma je, da še sama ni vedela kdaj, dejansko vsaj toliko popustila, da mu je dovolila capljati za njo in jo spremljati, če mu je že res bilo do takšnega praznega trabantstva. Seveda se je mrzlično trudil kar najbolj temeljito izrabiti njeno koncesijo in zbuditi ljudem vtis, ko da sta si spet popolnoma dobra, in čez teden dni je bilo vsaj za površnega opazovalca med njima na videz znova vse kakor prej. Vendar pa ji v resnici še na pamet ni hodilo, da bi se bila tako spoza-bila in dopustila, da bi se pričelo še enkrat po starem: od vsega začetka mu je dajala s svojim vedenjem brez razprave jasno vedeti, da je pristala na to provizorično obnovitev njune zveze striktno samo pod pogojem, da ne bo več nikakršnih očitkov in scen, da bo lahko delala, kar bo hotela, in da bo prosta in rešena vsakega sitnarjenja ali nadlegovanja. Svojo novo svobodo je ljubosumno čuvala in jo vedno znova preizkušala v praksi, nalašč se je kar naprej družila in se ukvarjala z vsemi mogočimi ljudmi ter se obilno odškodovala za vse, čemur se je morala zadnje čase odreči, zraven pa je skrbno pazila, kako bo reagiral na njen smeh in razigranost: vendar je začuda dejansko vse požrl in molčal ter po sili delal bolj ali manj kiselkasto prijazen obraz.

Sploh je morala ugotavljati, da se je resnično nekam čudno spremenil: njegov vzvišeni prezirljivi cinizem in gosposka aroganca sta izgubila neznanu kam in tudi tista predrzna in brezobzirno sebična zahtevnost, ki se je skrivala na dnu njegovega nenehnega zagrizenega obtoževanja in sumničenja, se je brez sledu porazgubila in izpuhtela iz njega kot kafra: kar je ostalo, je bila samo še njegova mehka in preplašeno

objokana polovica, ji je, kot rečeno, od nekdanj celo manj ugajala. Ta druga stran njegovega značaja se je zdaj naravnost nesluteno razmahnila pred njo ter zavzela obseg in oblike, ki jih kljub nekaterim prejšnjim tovrstnim izkušnjam ni mogla predvideti in ki so dolgo delovale nanjo kot nekaj tujega in groteskno neresničnega. Zdelo se je, da se je moralo dejansko nekaj zrušiti v njem, da se mu je razsula vsa majava stavba njegovih čudaških in s stvarnostjo skreganih iluzij o njej in o sebi in da je nenadoma spregledal svoj resnični položaj; vendar pa je tudi zdaj ostal zvest svojemu nagnjenju do dramatičnih skrajnosti in se pod vtisom tega doživetja brez prave zveze pognal v svojem odnosu do nje v nekakšno pasjo podvrženost in klečeplaznost.

Prav zavestno in hote je pretiraval s tem, prostovoljno zavzemal pred njo popolnoma inferioren in hlapčevski položaj ter se suženjsko podrejal njeni volji, kot bi bil odkril ne vem kak užitek v poniževanju samega sebe in kot bi mu tega nenadoma nikoli ne bilo dovolj. Saj je skoraj zmerom nekako nevidno trepetal in mučno vzdrgetal od bizarno prenapihnjene strahu pred njo in stalne nemirne skrbi, da ga ne bi s čim polomil in je po nesreči ujezil. Ves čas je imela vtis, ko da jo poskuša z nekakšno obupano pokornostjo spraviti v boljšo voljo in jo znova pridobil zase, in ko da na vse načine moleduje in berači za najbolj neznatne drobtine njene naklonjenosti v neizgovorjenem upanju, da se bo ob njih, vrag si ga vedi, tako rekoč iz same nepazljivosti in raztresenosti postopoma in po kapljicah vendarle spet omehčala. Potrpežljivo se ji je dobrikal in ji z bolešno prenapeto vnemo poskušal v vsaki malenkosti ugoditi ter ji prebrati želje iz oči, še preden se jih je sama zavedela, razvijal nekakšno nepopustljivo in prav obsedeno pozornost in uslužnost ter kot na iglah čakal na njene migljaje, kar naprej živčno ugibajoč, kaj bi si lahko še izmislil, da bi jo zadovoljil in ji ustregel. Kot bi hotel biti vedno znova postavljen na preizkušnjo, kot bi naravnost hlepel po tem, da bi ji smel izkazati še in še več uslug in ji neprestano potrjevati svojo neutrudno pripravljenost, svojo fanatično privrženost in vdanost in zvestobo. Niti za hip ni našel nikjer miru spričo te svoje vročične potrebe po ugajanju, kar naprej ga je gnalo k nekakšni nemirno raztrgani dejavnosti in poln je bil neizčrpne ter neuničljive nervozne energije, ki ga je držala tako rekoč nenehno na vzmeteh in mu dajala videz, ko da je venomer strašansko zaposlen in ko da ima kdove kaj važnega na skrbi s svojim krčevito pazljivim in nesproščenim obrazom. Skratka, že spet se je neki sam po sebi normalen vzorec obnašanja sprevrgel pri njem v pravo manijo, natančno tako kakor prej njegova ljubosumnost, in včasih ji je bilo, ko da doživlja bolno spačeno in karkirano reprizo tistega prvega, prijetnejšega obdobja v njenem razmerju

— ko da se je še tega namenil spremeniti v farso in ji pristuditi celo spomin na tiste čase, samo da si pri najboljši volji ne bi mogla misliti kaj dobrega o njem!

Naravnost preganjal jo je s svojim kavalirstvom; stalno ji je hotel kaj plačevati, drugače, kot kaže, ni bil srečen, razmetaval je denar za najrazličnejša spravna darila, ki so bila ponavadi vse prej kot poceni, brez rož pa se sploh ni več prikazal k njej — te staromodnosti se je oklepал s prav čudaško trmo in se ni pustil zmotiti v njej niti takrat, ko sta se zaradi nje krepko sporekla: čemu ji bo vse to ščavje? kaj se hudiča toliko smeši z njim pred ljudmi? Sploh se je spraševala, kaj je pravzaprav nameraval doseči s svojo najnovejšo kampanjo obleganja — pa menda ja ni verjel, da jo bo s to nenaprošeno skrbjo in pretirano ustrežljivostjo podkupil in skorumpiral ter jo nazadnje znova priklenil nase? Čutila je namreč to neizgovorjeno podmeno v ozadju, čutila je zdaj že dobro znani prikriti moralni pritisk, po katerem naj bi mu morala biti za njegovo vnemo zmerom globlje zavezana z ne vem kakšno hvaležnostjo in spoštovanjem, — seveda pa se za nobeno ceno ni nameravala podrediti takemu načinu presojanja stvari in priznati njegovim zahrbtno potuhnjenim sugestijam kakršnokoli veljavnost, odločno je odklanjala ta neutemeljeni in smešni občutek dolga, ki ji ga je trdovratno poskušal podtakniti, saj ni bila ona kriva, če je bil tako naivno umazan ali umazano naiven, da si je od svojih samovoljnih investicij vanjo karkoli obetal, in niti za hip ji ni moglo priti na misel, da bi se res kje ravnala po njegovih pobožnih kramarskih željah. Vse skupaj ji je bilo samo iz dneva v dan bolj razločno in nedvoumno odvratno in očitno je postajalo zanjo, da bo s svojim ekscentričnim obnašanjem dosegel ravno nasproten učinek, kot je hotel, ker se ji je kratko in malo upiralo in gnusilo ter jo zmerom huje odbijalo od njega.

Res, vedno bolj trdno je bila prepričana, da je prav v tem ves vic njegove teatralične navidezne spokoritve: njegovo vedenje ji je v resnici samo še bolj vsiljivo kot prej govorilo in ji ponavljalo: »Vidiš, priznati moraš, da izpolnjujem svoj del dogovora — torej daj še ti svojega«. Natančno mu je lahko brala iz oči to molčeče pričakovanje, v vsej njegovi drži je bilo zapisano razločno kot v knjigi in stalno je viselo nekje v zraku med njima, kadar se mu je zdela prilika primerna, pa je počasi tudi sam začel previdno drezati za plačilo in nakazovati, kam pravzaprav pes taco moli. Klobasal je nekaj, kakor češ, a mu res še zmerom ne more odpustiti, in oprezno segel po njeni roki ali v trenutkih posebnega poguma poskušal celo z nekakšnim rahlo nakazanim prijateljsko prigovarjajočim objemom krog ramen. Ko pa je brez besede zavrnila njegovo roko in se nevoljno odmaknila, se je kajpada po vsakem takem

poskusu naglo vdal in se znova omejil na svoje indirektne obkoljevalne manevre. Toda kot bi mu niti te, v rednih presledkih ponavljajoče se meritve temperature ne govorile dovolj jasno, koliko si sme obljubljeni pri njej, so se ji za nameček začeli približevati še njegovi prijatelji in jo vztrajno zapletati v pogovor o njem. Razlagali so ji, češ da mora baje vendar sama videti, kako se je ob njej zresnil in se sploh spremenil na bolje; saj ga skoraj ni mogoče spoznati, če pomislijo, kako ga je prej zanašalo sem in tja brez miru in brez pravega cilja — a ne bi bilo škoda, če bi šla zdaj narazen in če bi se znova izgubil? Na vse načine so pritiskali nanjo in jo poskušali spraviti k pameti, ima smisel, da se toliko prepirata, zakaj ne bi vsak do polovice popustila in podobno, vendar je ostala seveda popolnoma hladna in neprizadeta in je samo skeptično skomigovala z rameni, preveč očitno je bilo, da je bila vsa ta zgodbica prirejena posebej za njeno sočutje in da se ni imelo smisla resno ukvarjati z njo — saj pa ni bila kje dobrodelna ustanova, da bi se morala žrtvovati za nekakšne namišljene mučenike in trpine! Pa še kaj! Seveda, marsikomu bi se zahotelo, da bi se razglasil za izgubljenca, če bi smel zahtevati za to še posebno razumevanje in prizanesljivost! Kaj so si neki predstavljali?

Skratka, vse se je kar cedilo okrog nje in se razlezalo kot marmelada od same svetobliške skrbi in prijaznosti, na vsakem koraku jo je oblival ta slinasti dež nekakšne podivjano vsiljive bronamernosti in jo grozil spodnesti in pokopati pod sabo, in zmerom bolj pogosti so bili trenutki, ko se je morala spraševati, čemu je bilo pravzaprav dobro to podaljševanje agonije in ali se ni v svoji popustljivosti znova uštel. Se ni Andrej že spet kot klop zažrl vanjo, je ni ta prekleta štorija že spet obkolila od vseh strani kot zid in je prikovala na mesto, da se ji ni mogla nikamor več izmakniti? Sploh še, ko je bilo njegovo klečeplazenje pred njo očitno nenaravno sprevrženo in človeka nevravno, nekje prav v jedru ostudno in odbijajoče — saj je bil res že kompletna cunjia in ji je zbujal samo še z ledenim zaničevanjem pomešan gnus!

Res, od trenutka, ko je molče preklicala oziroma pokopala svoj sklep, da ga takoj in za zmerom pusti, se ji je dozdevalo, da jo je začelo njegovo obnašanje celo še bolj nepremagljivo iritirati ter jo siliti, da je morala za vsako najmanjšo malenkost srdito vzkipeti. Dovolj je bilo, da se je brez besede pojavil pred njo s svojim ponižno priliznjanim obrazom, pa ga je že nadrla: »A si že zopet tu? Kaj je, kaj hočeš? Kaj toliko laziš za mano? Ne vidiš, da te ne morem prenesti, zakaj me moraš kar naprej dražiti s svojo prisotnostjo?« Vendar je dobil za njene izbruhe zadnji čas neverjetno trdo kožo, komaj da je nekajkrat nervozno trenil z očmi, potem pa je z najspokojnejšim glasom zinil karkoli brez zveze,

recimo: »Mislil sem samo, da bi šla pogledat tale film, pravijo, da je dober, če ti ni za to, pa te seveda ne bom silil« ali kaj podobnega, in se začasno umaknil iz najnevarnejše cone — toda lahko se je zanesla, da bo ostal kje v bližini in oprezal za njenim početjem ter se ob prvi priliki znova prikazal ob njej. Marsikdaj je naravnost iskala povod za prepir, ga premišljeno žalila in izzivala, se nalašč obnašala muhasto, da ji ničesar ni mogel storiti prav, ali ga iz gole kaprice pred vsemi nagnala od sebe, samo da bi ga kar se da razločno opozorila, koliko je ura in da si nima česa domišljati, vendar je tudi ob najhujših psovkah samo požrl slino, pokimal in ji na videz vneto ugodil, v resnici pa kajpada še naprej vztrajal, tako da se ga preprosto ni mogla znebiti: ni ga imela za kaj prijetei, že vnaprej ji je izvil iz rok vsak razlog, zaradi katerega bi se lahko temeljito in enkrat za vselej skregala z njim, in s to taktiko vedno znova ušel njeni jezi s celo kožo. Kazalo je, da ji je postal kratko malo nesposoben karkoli zameriti, ko da je izgubil najosnovnejši zdravi čut za pravico in krivico ali kaj: tudi kadar je bilo več kot očitno, da ji ni dal nobenega vzroka za njen izpad, še pomislil ni na upor, temveč je z nekakšnim bolnim mazohističnim užitkom vzel krivdo nase, kot bi se v bistvu pravzaprav bolj kot vse drugo razveselil priložnosti, da ji lahko nazorno demonstrira svojo neskončno spravljalivost in popustljivost, ter samo še podvojil svoje napore in prizadevanja okrog nje.

Najteže od vsega pa je prenašala tisti pogled tepenega psa, s katerim jo je zasledoval ob takih prilikah, izraz nekakšne ranjene in izmučene privrženosti in zvestobe v velikih, vlažnih očeh pod obupano sprašujočim in v trpečem nerazumevanju nagubanim čelom ter farizejsko zadržto in zahtevno očitjanje, ki ga je bilo v resnici treba brati v njih. »Kaj me zmerom tako gledaš?« je besnela. »Kaj hočeš reči?« »A, nič, nič, oprostí, bom pa gledal drugam, če te moj pogled moti« — toda pri tem je tudi ostalo, pa naj ga je še toliko prezirljivo merila z očmi in pripominjala: »Prekleta sera serasta« ali podobno: nikakor ga ni mogla izzvati, da bi se bila lahko končno enkrat izdivjala in se iztresla nad njim.

Toda postopoma je kljub vsemu začelo prihajati na dan, da le ni tako neobčutljiv, kot se dela, da se zaveda svojega položaja in da se v mislih celo neprestano vrtí okrog najnovejših peripetij v njenem odnosu ter jih nikakor ne more preboleti. Počasi je pričeval razvijati pravo strast do nekakšnega trezno obupanega ugotavljanja tiste nelskave resnice o sebi, ki je bila njej že davno jasna: če je le ujel trenutek, da ga je bila pripravljena mirno poslušati, takoj je pristavil svoj lonček ter z nekakšnim zamolklo brezbarvnim in skrhanim glasom začel filozofirati in premlevati, kako baje pravzaprav niti ni čudno, če se ji studi,

saj pa se studi še sam sebi, tak, kot je postal zadnje tedne; saj je dejansko samo še nekakšna šlapa, nekakšna klavrna ničla brez hrbtenice, saj sta šla ves njegov ponos in spoštovanje samega sebe k hudiču — kako globoko je padel! Saj sploh ni več moški, ampak kvečjemu smešna in tragikomična karikatura: če že sam to občuti, kaj si morajo misliti o njem šele drugi, kakšna pomilovanja vredna prikazen mora biti šele v njihovih očeh! Saj se kar zgrozi, če pomisli, kaj je naredila iz njega, kako daleč ga je spravila —

Aha, in že spet je nezmotljivo pogledal iz njegovega čvekanja in plateničenja ta večni in neizbežni očitek, češ da je, kot ponavadi, ona vsega kriva! »Glej ga no, kaj mi boš neki še naprtil na grbo! A jaz da sem te spravila tako daleč! Ko da si nisi popolnoma sam skuhal te kaše, ko da nisi prav ti tako temeljito razbil in zavozil najinega odnosa, da ne bo nikoli več nič prida z njim, samo da zdaj pač naenkrat nekaj noriš in skačeš okrog kot kura brez glave in se za nobeno ceno nočeš sprijazniti z najbolj preprostimi logičnimi posledicami svojega obnašanja — ampak kaj morem jaz za tvoje zmešane in prepozne popadke? Te mogoče kje silim, da moraš še naprej letati za mano, ko je že vsakemu tepeu jasno, da je vse zastonj? Čisto po svoji volji delaš, kar delaš! Sploh pa mi je tvoje prekleto mučeništvo odvratno in zoprno! Videti ne morem tega bedasto objokanega in afektiranega kremženja in mežikanja in neprestanega patetičnega samopomilovanja. Ko da bi bilo ne vem kako tragično in nezaslišano, kar se ti je zgodilo, ko da ne bi bila najbolj preprosta in naravna stvar pod soncem, če kdo koga pusti! Ampak ne, ti se hočeš po vsej sili čutiti tako eksaltirano pomembnega, preveč si ugajaš v tej pozi, da bi jo lahko pustil in se obnašal normalno, moraš se stalno ukvarjati s svojo izmišljeno nesrečo in se zavestno drastiti z mislijo nanjo, samo da bi lahko vztrajal v izbrani vlogi in še naprej uprizarjal pred mano svoj prismojeni teater, drugače preprosto nisi zdrav!«

Podobno bi se bila stvar mogoče še dolgo vlekla sem in tja, če se ne bi bila na vsem lepem, in ko je kaj takega najmanj pričakovala, znova znašla z njim v postelji. Pozneje se je sama spraševala in si ni znala prav razložiti, kako se ji je to moglo zgoditi; ni se ji zdelo izključeno, res, ne bi dvakrat rekla, da ni bilo vse skupaj neopazno aranžirano in da niso imeli pri stvari svojih prstov vmes različni nepoklicani prijatelji in amaterski zvodniki, ki so si očitno še naprej vztrajno lastili sposobnost, da znajo bolje od nje same odločati, kaj je najboljše zanjo. Bila je namreč z večjo družčino na izletu v hribih z dvema avtomobiloma, Andrejevim in še enim, proti večeru pa so se ostali baje naenkrat in ravno šele tisti trenutek spomnili, kako odlično se imajo in da se jim

še ne da domov, ter sklenili kar prespati tam gori. Saj bilo je potem res prijetno, mogoče je tudi nekaj več popila, skratka, ko se je drugim parom začelo muditi iz hotelske restavracije v sobe in jima je z Andrejem grozilo, da ostaneta sama za nizo, se je pač hipoma zalotila pri občutku, da je njeno obnašanje že precej časa nespametno in smešno — se je splačalo, je bilo vredno vztrajati pri tem otročjem kuhanju mule in ga trdovratno držati od sebe, ko da bi bil njun spor kdove kako važen, ko da bi šlo za življenje in smrt? Čemu je bilo neki dobro, da mu je šla tako rekoč posebej na roko in složno z njim napihovala in dramtizirala vso zadevo ter se mu vsakokrat znova avtomatično pustila izzvati k brezglavo razburjeni in histerični reakciji? Nagib, ki jo je zadnje dneve in tedne silil delati iz sebe takšno v bistvu precej primitivno figuro, se ji je nenadoma zazdel tuj, čisto obledelega ga je odkrivala v sebi in ga sama ni mogla več razumeti — saj je v končnem učinku kaznovala z njim v prvi vrsti vendar predvsem sama sebe! In tako je, ko je Andrej mimogrede neodločno omenil, češ lahko njim, oni se bodo zdaj lepo imeli, preprosto rekla: »Zakaj se pa ne bi še midva, bolj pametno bo že, ko da sediva tu in dolgčas prodajava.« »No, daj,« je nestrpnost ponovila, »pridi že, kaj zdaj čakaš?« Prvi hip je bil namreč skorajda bolj prepaden kot pa vesel, očitno je bilo presenečenje prehudo, pobledele je kot stena in preplašeno prikimal, kot bi mu bilo grlo zadržnjeno in bi ne mogel spraviti niti besede iz ust: končno pa se je le kot v sanjah dvignil in šel.

Potem pa jo je sredi njunega opravila nenadoma nekaj zmotilo v tej židani volji, da se je začetna plima njene, ponavadi dovolj nezapletene, hitre in zanesljive pripravljenosti zaustavila in se znova začela razgubljati. Nekaj trenutkov se je čudila in ni imela pojma, kaj bi lahko bilo temu vzrok, saj je bila vendar še ravnokar popolnoma razpoložena za fizično spravo; šele počasi se ji je posrečilo natančneje opredeliti izvor motnje, ki jo je ves čas nevede iritirala, da se je sama sebi navkljub vztrajno branila in ga zadrževala dalj, kot bi bilo zanj v tem razpoloženju celo pri najbolj zahtevnem pojmovanju stvari resnično potrebno, in da se nikakor nista mogla zediniti za to, kar sta hotela — šele počasi je z zavestjo dohitela ritem trdovratno ponavljajočega se odmeva v ušesih in v glavi ter se domislila, da to, kar jo že od vsega začetka meče iz tira, ni nič drugega kot njegovo nenaravno in čudno spačeno stokanje.

Od prvega trenutka, dejansko, zdaj se je natančno spominjala, kakor hitro se je spravil k njej, je v skoraj rednih presledkih začel spuščati od sebe te neartikulirane, groteskno iznakažene in komaj še človeške glasove; kakor je napredoval, se mu je ob vsakem novem dotiku ter njenem odgovoru izvil iz grla krčevit hropec osamosvojene, neza-

držno na dan uhajajoče sape, kot bi se v celih kepah in grudah trgalo iz njega nekakšno strahovito olajšanje, odrešitev od nekakšne obupne notranje napetosti in sile, kar naprej, v enakomernih popadkih in pavzah, popadkih in pozah, kot bi se ne mogel prepričati, da je vse skupaj res, da nenadoma spet sme, v onemelem zamaknjenju skrajne, absolutne koncentracije nase in na to življenjsko važno odkritje, ob katerem se je moral od potrdila do potrdila znova neverno presunjen oddahnuti. Ko se je stvar zataknila in ni hotela več nikamor naprej, ko je moral opaziti, da se mu tista dokončna, odločilna in odrešilna gotovost vse bolj zavlačuje in odmika, pa ga je začelo seveda še huje tiščati in ga je zapustila še poslednja sled samokontrole. Kot brez uma se je fanatično oprezno in nepopustljivo vedno znova poskušal prikopati do nje in jo vendarle prebuditi, pri tem pa se mu je kar naprej kot nezaustavljiv plaz usipalo iz ust nekakšno zasoplo histerično hlipanje in godrnjanje, nerazumljiv, sam sebi zadosten, sam od sebe obseden monolog predolgo zatiranega in s silo ob tla pritisnjene hotenja, ki se mu je končno nasmehnilo upanje, da se bo lahko rešilo svojih nenaravnih vezi in se brez nezdravega zadrževanja izživelo — res: tako dolgo se je trpinčil in si s svojim bolestinim poniževanjem ter brezplodnim letanjem za njo odtegoval normalno izpolnitev, dokler se mu ni njegovo nasilje nad sabo maščevalo, dokler se mu njegova potlačena, deformirana in skrivenčena želja ni v odločilnem trenutku strgala z vajeti in v skrajni razbičanosti in vzdraženosti pljusnila čez vse jezove civilizacije in kulture, odplavila tenko skorjo obupanega samoobvladovanja in se z neizprosno elementarno silovitostjo uveljavila kot edina prava in nespremenljiva resnica o njem, resnica o njegovi temni živalski gnanosti in stiski, ki jo je pravzaprav že ves čas slutila, in kot je zdaj vedela, s podzavestno gotovostjo pričakovala njen izbruh.

Pa jasno, samo to je bilo zadaj in nič drugega, nenadoma ga je tam v tisti hladni tuji sobi, ki je medtem znova z vso svojo brezosebno odmaknjenostjo vdrla v njeno zavest, v enem od svojih trenutkov nezmotljive instinktivne gotovosti spet čisto posebno razločno zagledala pred seboj, kot bi se bile odprle in se razgrnile pred njo najmračnejše globine njegove psihe in kot bi se ji razkrila vsa brezupna kompliciranost in nerazrešljivost vozlov, v katere se je zapletel, vsa usodna zakletost začaranega kroga, v katerem se je zvijal pred njo kot pohojen črv ter hropel pod železno peto povampirjenega poželenja, ki ga je trgalo in mesarilo in ki mu ni bil več gospodar, ker je bil pač že po naravi tak, da preprosto ni mogel popustiti od tega, v kar se je enkrat na svoj nenormalni in bolni način zagrizel — saj prav to je bilo tisto, kar jo je v bistvu že ves čas odbijalo, ta patološka podivjanost in neobvladanost

njegove volje, ta pobesneli, ta samomorilsko trdovratni pohlep in zahtevnost in slepo vase zaverovana strast!

Kar čutila je, kako jo je naglo minevala slednja trohica volje do tega, kar je še pravkar nameravala storiti, kako je mrtvo kot kamen padla iz svojega evforičnega razpoloženja in kako je vse njene mesene skomine prekrila krčevita naježenost in odpor, da ga je samo še nestrpnost odrivala in ga srdito spraševala: »Pa kaj ti je naenkrat, kaj toliko piskaš in stokaš, hudiča, ne moreš brez tega opraviti, kaj če bi te kdo slišal, od kod imaš to?« Res, ni se spominjala, da bi bila že kdaj opazila kaj podobnega na njem, doslej se ji je zdel vsaj v tem pogledu normalen — ali pa se mogoče samo ni dovolj zavzela? Toda ne, prepričana je bila, da bi jo bila takšna navada sigurno že prej zmotila in ji vzela voljo do vsakega nadaljnjega opravka z njim! Saj tu se je dejansko, kot je pravzaprav že davno, že ob prvih svarilnih znakih pravilno zaslutila, skrivalo na dnu nekaj odvratno pokvečenega, sprevrženega in degeneriranega, nekakšna odbijajoča kreaturna pohabljenost in perversnost, ki se je upirala slehernemu čutu za človeško dostojanstvo in sleherni naravni normi, izrodek, ki bi se moral vsaj zavedati svoje odurnosti in izobčenosti in ostajati v svoji luknji, ne pa da se dela varljivo normalnega in se trdovratno poskuša družiti z zdravimi ljudmi — kdo mu je pravzaprav dovolil, prekletemu izprijencu, kje si je vzel pravico, da se takole plazi in slini po njej in iztiska iz grla nekakšne grgrajoče opičje glasove in se trudi še njo potegniti v svoje gnilo svetlikajoče se blato in smrad? Zmerom močnejše je čutila neodložljivo telesno potrebo, da bi se čim prej in enkrat za vselej izkopala izpod te ostudne gmote, izpod tega pljuska nesnažno lepljive in sluzaste nadležnosti, ki jo je zagrinjal in od katerega so jo že po vsem telesu kot kurja polt spreletavali sunki nezadržne fizične odvratnosti in gnusa — pa kaj je bila nora? Kaj si je vendar mislila, kje je imela pamet, da ga je šla tako strahovito polomit? In ta človek se še zmenil ni za njene ugovore, temveč jih je enostavno ignoriral in niti za hip ni nehal s svojo čudno zadržano in krotko vztrajnostjo stokajoč in hropeč siliti vanjo ter jo še kar naprej mehanično obdelovati. »Slišiš, ti svinja,« ga je stresala, »si gluha, da ne čuješ, kaj sem ti rekla? Nehaj že vendar, saj kruliš kot prasec, kdo pa bo sploh prenašal to tvoje ostudno početje!«

Končno se ji je posrečilo, da ga je za trenutek odrinila od sebe; obslonel je nad njo in jo z očitnim nerazumevanjem v zavešenih in odsotnih očeh, kot bi se pri najboljši volji ne mogel domisliti, kaj pravzaprav hoče od njega, spraševal: »Kaj je? Kaj delam?«

»Pa saj to ni nič takega,« se je z okorno zatikajočim se jezikom, kot bi bil pijan ali omotičen ali kot bi se bil pravkar zbudil iz spanja

s svojim rožnato zariplim obrazom, znova lotil svojega posla, »saj to je vendar normalno, daj, pridi, kaj si zdaj takšna.« je tiščal nazaj k njej, težek kot svinec v svoji potrpežljivo popuščajóci nepopustljivosti in trmi onkraj zavesti in volje, visel, klonil, padel je vanjo kot otrok, kot v sanjah, kot mesečnik, in za hip jo je že obšel strah, da se ga sploh ne bo več znebila, da tej mori ne bo konca in da se bo nazadnje pogubila v njej, za kazen, ker je bila tako neumna lahkomišelna. Potem pa je le zmagal njen samoohranitveni nagon in se je telo uprlo malodušnosti, v vsaki žilici se ji je oglasil še silovitejši protest proti temu potnemu kupu mesa na njej, proti tej ogabni hobotnici, ki ji ni in ni hotela dati miru s svojim topim kreaturnim nadlegovanjem, pa saj to je postajalo resnično že prav fiziološko nevzdržno, niti trenutek, se ji je zdelo, ne bo več prenesla njegove telesne bližine, ali ga bo spravila s sebe ali pa se ji bo obrnil želodec, tako se je že gnusilo telo samo telesu, brez nje-nega vmešavanja, zastonj bi se trudila zdaj to še potlačiti, zdaj jo je odnašal s sabo val slepega prvinskega nagona in jo še kar naprej, v nekakšnem neverjetno raztegnjenem višku polnil s sanjsko čistim koncentratom neznosnega sovraštva in mržnje do njega, od sekunde do sekunde močnejšim, intenzivnejšim, da je lahko samo napol brez glasu od besa sikala: »Kaj bi me rad še enkrat poskusil posiliti, ti idiot ti, hudičev, ti zadnjič še ni bilo zadosti, se še zmerom nisi ničesar naučil in si zapomnil?« In ta argument je, nekajkrat ponovljen, začuda učinkoval, kjer so vsi drugi odpovedali; nenadoma mu je telo ohlapnilo in se sedlo kot predrta zračnica, brez odpora se je pustil odtrgati od nje in se težko dihaje zastrmel vanjo s prestrašeno razširjenimi očmi, kot bi bil z naporom lovil pravi smisel intuitivno dojete grožnje in bi se še vedno ne mogel prav zavedeti.

»In jaz, opica neumna, grem in te po vsem, kar sem doživela od tebe, in po vseh svojih trdnih sklepih sama še enkrat zvlečem k sebi v posteljo, prekleta koza trapasta,« jo je znova premagal naval ogorčenja in studa in svete jeze nase, zdelo se ji je, da se ji je šele zdaj, ko je bila nevarnost mimo in je lahko brez psihičnega pritiska presojala stvari, razodela vsa strahota tega, kar bi skorajda bila napravila, »kaj sem že čisto na glavo padla, pa saj to je popolnoma blazno, so me, odkar hodim s tabo, res že vsi dobri duhovi zapustili ali kaj? Sicer pa, prav se mi godi, kravi blesavi, zabiti, sem pač dobila to, za kar sem sama prosila! Saj mi že celo poletje zganjaš isti histerični teater. Najprej tiste pobesnele in iz trte izvite obtožbe in stalni nesramni očitki. Potem si me hotel doli na morju po vseh pravilih posiliti. Potem si spet letal za mano kot pretepen pes in mi dobesedno nekam lezel, da je bilo že prav odvratno gledati. Vedno je bil skratka kak cirkus ali si si izmislil to ali ono, samo

normalno se nisi mogel obnašati. Kaj takega se mi res še ni zgodilo, nisem še srečala človeka, ki bi ga toliko sral kot ti in mi uprizarjal tudi samo približno podobne komedije. In jaz, avša, nora, prismojena, sem vse to požrla kot božji volem in te naravnost vabila in spodbujala: »Le, le še daj!« Ko se mi je od vsega začetka gnusilo, kar si počenjal! Ampak ne, morala sem si, vrag si ga le vedi zakaj, proti svojemu boljšemu prepričanju zatiskati oči in se prepričevati, da ni tako resno in da bo že kako, če bom le potrpehla, morala sem požirati svoj zdravi, naravni odpor in se siliti z nekakšnim idiotskim kompromisarstvom, iz golega ljubega miru in komodnosti, da bi se izognila komplikacijam ali kaj jaz vem, kaj me je prijemalo, res, tega enostavno ne razumem, to mi bo večno ostalo uganka! Jasno potem, da si ga zmerom bolj lomil, ko sem ti pa v bistvu ves čas dajala še korajžo in potuho! Nekaj pa človek mora dati nase, sicer je popolnoma razumljivo, da mu začnejo drugi hoditi po glavi! Ampak ne, meni še ni bilo zadosti, morala sem dovoliti, kaj, morala sem te celo sama našuntati, da sva znova zlezla pod odejo, potem ko sem ti jasno in razločno povedala, da nimaš več kaj iskati pri meni, nisem bila prej zdrava, dokler nisem dosegla, da si me čez in čez posvinjal s svojo najbolj skrito in najbolj odvratno umazanijo, da mi je končno le prodrlo vse skupaj do živega in da sem se zavedela, kako strahovito se mi čisto nagonsko in podzavestno gabiš, zdaj si tega menda ja ne bom več mogla tajiti, zdaj sem končno, hvala bogu, ozdravljena od svoje preklete slaboumne skušnjave, da bi ti kar naprej prizanašala in odpuščala, upam vsaj, da je nocojšnji nauk zalegel in da je bila to za nekaj časa moja zadnja neumnost!«

Požrl je slino in se malodušno in brez pravega prepričanja trudil ugovarjati: »Pa saj te nisem poskušal vzeti s silo — ne razumem, kaj mi že spet očitaš, saj si ti to hotela in mi sama predlagala, dobro veš, da drugače sploh ne bi začel —«

Toda njegove besede so imele čisto drugačne posledice, kot je mislil in kot je sama pričakovala: nenadoma se je je namreč dotaknil paradoksen občutek, ko da v bistvu posluša nekakšno nezanimivo zgodbo iz daljne preteklosti, nekaj blede znanega in domačega, svojčas stokrat premetlega, vendar že zdavnaj neponovljivo minulega, ob čemer niti vzkipeti ni bilo več mogoče kot še maloprej; vsa ostrina njene jeze se je hipoma razkadila in ostala je samo spokojna gotovost, da je za zmerom opravila z njim, opravila nekje v sebi, in da je to zanesljivo jamstvo proti sleherni komplikaciji, ki bi si jo še izmislil. Skomignila je z rameni in ne da bi ga bila pogledala, vstala s postelje. »To zdaj ni več važno. Važno je edino še dejstvo, da je vse skupaj brezupno zavoženo med nama in da je tu absolutno treba narediti črto, da tega nima smisla

vleči naprej. Zdaj si se lahko, kolikor si le moreš želeli jasno, na lastne oči prepričal, da te enostavno ne prenesem več in amen, preveč se mi fizično gnusiš, zdaj mi boš menda končno verjel. Pravzaprav moram biti kar vesela, da je prišlo to na dan, pa čeprav tako, zdaj je zadeva vsaj nedvoumna in jasna. Saj jaz bi bila navsezadnje še kje res tako nora, da bi se po vsem, kar se je zgodilo, še naprej poskušala siliti k tem svinjarijam, ki jih hočeš počenjati z mano, samo da bi ti ustregla, ampak, hvala bogu, je moje telo bolj pametno od mene in se ne pusti več tako neumno skruniti in zlorabljeni. Proti telesni antipatiji pa sam dobro veš, da ne jaz ne ti ničesar ne moreva, naravi na srečo ni mogoče neomejeno ukazovati in jo maltretirati. Saj sem tako še dolgo vzdržala, čudim se, da se mi ni že prej vse skupaj uprlo in se mi do kraja zagalilo — saj je že precej časa očitno, da pač kratko malo nisva za skupaj in konec, da enostavno nisem sposobna živeti s teboj. Tako si mi zoprno, da te prav videti ne morem, že tvoja navzočnost me vrže čisto iz ravnotežja, alergična sem na vsako tvojo besedo in kretnjo, kaj šele da bi se me vnovič dotaknil, o tem po nocojšnjem dogodku ne more biti več niti govora! Nobenega opravljanja ne morem imeti več s tabo, tudi če bi sama hotela, zdaj ti je to, upam, jasno in ne boš več poskušal izsiliti nemogoče. Nič ne pomaga, tu ni drugega izhoda, kot da se vozel odločno preseka in da se vsa ta kolobocija brez nespametne prizanesljivosti konča. Povem ti, jutri zvečer, ko pridemo domov, sva ločena človeka, ampak ne tako kot prejšnjikrat, da se razumeva, ločena enkrat za vselej in brez kakih podobnih komedij kot zadnje tedne, brez skrbi, da ga ne bom še enkrat tako polomila, ne boš se mi pri stranskih vratih zrinil nazaj noter in me znova začel klistirati, zanesi se na to!»

Drugi dan je potem dejansko odnehal in se ni več poskušal truditi okrog nje, toda ko sta se zvečer ustavila pred njeno hišo, je vseeno obsedel v avtu in se ni zganil, da bi izstopil, temveč je z dotikom roke zadržal še njo: »Čakaj malo.« »Čemu,« je odsekala, dovolj dobro ga je imela preštudirana, da je lahko natančno predvidela tudi to poslednjo predstavo, »rekla sem ti že, da ne bova več nategovala zadeve sem in tja in se pogajala —« »Se bom pa vendar smel posloviti od tebe?« »Saj se ni kaj poslavljati, si že poskrbel, da ni ostalo prav nič takega, kar bi si še lahko rekla!« Toda te priložnosti kajpada za noben denar ni hotel izpustiti iz rok, to je bila preveč zapeljiva kost za njegovo mazohistično samoljubje, moral ji je začeti tam v temi zraven nje na dolgo in široko razkladati, nepremično strmeč skozi šipo s svojimi izbuljenimi, mokro svetlikajočimi se očmi, in ji s tragično pomembnim glasom tožiti in vzdihovati, češ tak je torej konec? Tega tedaj, ko sta začela hoditi, pa res niti v sanjah ni mogel pričakovati, da bosta takole sedela in iskala

besed in da bo vse mrtvo med njima, kamor bo segel. Ampak prav ima, dejstvo je dejstvo in ne more si tudi on nič več zatiskati oči pred njim, naj se mu intimno še tako upira. Predolgo že vidi to prihajati, preveč kruto natančno je bil prisiljen iz dneva v dan spremljati in opazovati, kako mu je počasi, pa zanesljivo uhajala iz rok, da bi si še lahko delal kakršnekoli iluzije in se slepil z naivnim upanjem. Danes ve, da je bilo vse skupaj neizogibno in da je nikakor ne bi bil mogel zadržati zase. Veliko vprašanje se mu zdi, če bo to sploh kdaj komu uspelo, če zamisel že po naravi stvari same ne presega človeških moči, ker je v njej pač nekaj divje svobodnega in neulovljivega, nekaj, kar se je njemu in kar se verjetno tudi drugim od vsega začetka izmika in se ne pusti prijeti, česar nikoli ni mogel prav doseči in pritegniti, prepričati, ganiti ali kako bi rekel — je pač taka in konec, pa če bi se še toliko zaletaval z glavo ob zid.

Res, dolgo je mislil, da ne bo prenesel te resnice, in si nikakor ni hotel priznati, da bi lahko bile njegove slutnje tako brez ostanka pravilne in točne, bežal je pred njimi in se prepričeval, da še ni vse izgubljeno, da kljub vsemu še obstaja iskrica upanja, da gre mogoče pa le samo za začasno nerazpoloženost do njega, ki jo bo spet minila; in najbolj se je seveda ves čas bal, da si ne bi moral kdaj pozneje očitati in se tolči po glavi, ker ni storil, ker ni vsaj poskusil resnično vsega, kar je bilo mogoče — samo zato jo je še kar naprej nadlegoval in ji hodil na živce s svojim vztrajanjem, obenem pa vedno bolj nečloveško trpinčil samega sebe. Toda nekje na dnu je že zdavnaj vedel, da se to ne more dobro končati. Saj že čisto psihično ne bi več dolgo vzdržal obremenitve, preveč je na koncu z živci in voljo in preveč bridko mu je jasno, da tako kot doslej dejansko nikamor ne bo prišel, drugače pa ne ve, kako naj se zadeve loti: mogoče bi se vsaj teoretično še zmerom dalo vse skupaj rešiti, ampak nobenega pojma nima, kaj bi moral storiti, on je s svoje močrostjo pri kraju. Česa ji ni dal, česa ni žrtvoval zanjo, kaj še hoče, kaj pravzaprav zahteva od človeka? Preveč očitno je, da ga kratko malo ne mara in da bi bilo vse zastonj, karkoli bi poskušal. Nobene skušnjave ne čuti več v sebi, da bi se še naprej boril in se gnal zanjo, in ne preostane mu drugega, kot da prizna svoj poraz in se vda, pa naj bo to še tako neveselo in grenko. Brez pomena bi bilo, če bi si ne glede na vsa dejstva dalje trmasto prikrival, da je segel pač previsoko in da je ona zanj enostavno prevelik zalogaj — samo po nepotrebnem bi mučil sebe in njo. Tudi on se strinja, da je tu nujen radikalen poseg, bolje vse kakor to, in sam je najbolj vesel, da mu je končno le zmanjkalo optimizma in je obupal, saj se kar boji pomisliti, kam bi ga bila njegova obsedenost sčasoma pripeljala. Ničesar ni po vseh teh mesecih moreče

negotovosti, strahu in mrzličnega upanja bolj krvavo potreben kot jasnega razčiščenja in notranjega miru, pa čeprav za ceno odpovedi in resignacije.

Saj se mu ne zdi izključeno, da ne bo nekdanja vendarle spoznala, kaj je storila, mogoče bo, ko ga bo primerjala z njegovimi nasledniki. Sčasoma izkusila, koliko ji je kljub vsemu pomenil in kaj je brezskrbno zavrgla z njim, ampak žal bo takrat prepozno, ker nima več moči in potrpljenja, da bi vdano čakal, kdaj jo bo obšlo razsvetljenje — poleg tega pa niti ne more biti popolnoma prepričan, da jo bo sploh kdaj, zdi se mu, po vsem, kar ve o njej, da se ne bi bilo posebno pametno slepo zanašati —. Ne, tu preprosto ni drugega izhoda kot bankrot.

Toda vse bi še prenesel, človek marsikaj vzdrži in preboli, samo ko ga ne bi neprestano preganjal spomin na njune prve, srečnejše dni. Kar naprej mora misliti na to, kako sta se spočetka dobro ujemala in kakšne prijetne čase sta preživljala drug z drugim vso dolgo pomlad od februarja, ko sta začela hoditi skupaj, pa nekako do začetka počitnic. Marsikdaj mu stopijo te podobe tako živo pred oči, ko da je bilo šele včeraj, obenem pa niti za trenutek ne more pozabiti, kak strahovit prepad ga loči od teh brezskrbno veselih mesecev, in včasih se mu zazdi, že tako nestvarni in fantastični, ko da si je vse skupaj izmislil, ko da se mu je sanjalo in da v resnici sploh ni ničesar bilo. »Kaj se je pravzaprav zgodilo, Barbara, mi ti veš to razložiti? Kar naenkrat se je nekaj zataknilo v najinem odnosu, in še preden sva se prav zavedela, je bilo že vse izgubljeno in sva lahko še podaljševala agonijo. Dobro, tudi če si mi imela vzrok prikrivati, je z najinim razhodom očitno odpadel — mi ne bi mogla vsaj zdaj na koncu priznati, kdo je bil zadaj za vsem tem oziroma kaj je bilo krivo, da si se kar nenadoma tako strahovito spremenila? V začetku si bila čisto drugačna do mene. Odkod potem ta preobrat, zakaj, kaj te je na vsem lepem obsedlo, to mi kratko malo ne gre v glavo, pa če me ubiješ, preveč se upira vsaki zdravi pameti —«

»A tako, a to je torej tvoje slovo! Si mi hotel za zaključek še enkrat vreči v obraz vse tisto, kar sem morala mesece požirati od tebe, kaj? Prav, ti hudič, boš mene opominjal in mi očital, kako lepo sva se imela! Pa ga ne bi bil toliko lomil in bi bilo še danes tako! Kdo je bil tisti, ki ni popustil in odnehal, dokler ni šlo vse na drobne kosce med nama, ti ali jaz? Saj se ti je posrečilo napraviti takšno prekleto godljo iz najinoga razmerja, da si lahko nanjo naravnost ponosen! A misliš, da je meni vseeno, si tako prepričan, da mi nič ni žal? Zakaj pa misliš, da sem besna nate, če ne ravno zaradi tega!« In kar malo slovesno ji je nehote postalo pri duši ob lastnih besedah. »Tebi pa niti v takšnem trenutku ne roji po glavi nič drugega kot to, kako bi še zadnjič obrnil

stvar na glavo in podtaknil vso krivdo meni! Niti malo te ni izučila tvoja namišljena nesreča, ne boš se poboljšal niti toliko, kot je za nohtom črnega, pa če te sto punc pusti, ostal boš, kakršen si, saj zato pa ravno pravim, da nočem imeti ničesar več s takšnim zmešanim čudakom, pojdi že enkrat k vragu in mi daj mir in glej, da mi ne prideš več pred oči!« Pograbila je torbico, izstopila in zaloputnila vrata za sabo ter odšla čez cesto proti vhodu; sicer ga je slišala, kako je nekaj klical za njo in moledoval: »Barbara, pa me ja ne boš kar tako pustila, vsaj roko bi mi dala,« vendar se ni hotela več zmeniti zanj.

Poglavje iz romana

TRI EKSCENTRIČNE PESMI

Jolka Milič

ČUDEZ

Zgodil se je čudež, o tem ni dvoma.
To si ti, moja gospa, tako dolgo iskana,
moj grenki pelin, moja reka, ne,
ne mislim pretiravati.
Vedno v mojem grlu in prsih
kot lastna duša.
Kako brezupno zgrešeno bi bilo moje življenje
brez tebe, moja pot, moja trudnost in moj počitek.
Zdaj šele vem, ko te prvič
v življenju vidim.
Kam s samo seboj in preostanki dneva?
Leta in leta tako, noč in dan —
o mizerija.
Človek bi moral biti kratko in malo iz železa.
(Mogoče bi bilo res najbolje tako).
Mar je bilo to vzrok?
Ali je to dovolj za beg?
Nikar se ne muči, gospa,
moj črni mak,
z dlanmi in koleni se že pogrezava
v mrak.